

Holocaust-herdenking 28 januari 2024

Dames en heren, jongens en meisjes, namens de Gemeente Zeist en het Comité 4 en 5 mei Zeist van harte welkom bij deze herdenking.

Welkom aan onze loco-burgemeester Mevrouw Laura Hoogstraten en aan vertegenwoordigers van de Gemeenteraad van Zeist.

Een speciaal welkom aan de familie Boas, Marc en Lisa in het bijzonder, Rabbijn Hannah Nathans, Dilara Yildirim, Eline Dijkman en Sem van Oevelen van scholengemeenschap De Breul, de Scouts, het Rode Kruis en aan Boglárka Erdős die vandaag de muziek verzorgt.

Zoals U op het programma kunt zien zal de herdenking hier in het gemeentehuis bestaan uit een combinatie van muziek en bijdragen van de loco-burgemeester mevr Laura Hoogstraten, Marc en Lisa Boas, Dilara, Eline en Sem.

De bijdrage van Marc en Lisa zal in het teken staan van wat het betekent om te leven met een Joodse familiegeschiedenis. Marc en Lisa zijn de kinderen van Mel en Francien Boas, woonachtig in Den Dolder

Het tweede gedeelte van de herdenking vindt buiten plaats. We zullen gezamenlijk in stilte naar het Monument voor de Zeister Joodse Slachtoffers van de Holocaust in het Walkartpark gaan.

Alhier zal rabbijn Hannah Nathans de Kaddisj uitspreken zowel in het Armeens als in het Nederlands waarna vervolgens de loco-burgemeester, vertegenwoordigers van de gemeenteraad , de familie Boas en Dilara, Eline en Sem een krans of bloemen zullen leggen.

Daarmee eindigt de herdenking. Iedereen kan vervolgens langs het monument lopen waarbij u de gelegenheid heeft om persoonlijk te herdenken.

Jaarlijks wordt in Amsterdam op de laatste zondag van januari de Nationale Holocaustherdenking gehouden. Deze vindt plaats in het Wertheim park bij het door Jan Wolkers ontworpen Spiegelmonument. De laatste zondag in januari is gekozen omdat op 27 januari 1945 het vernietigingskamp Auschwitz werd bevrijd. De herdenking in Amsterdam staat in het teken van de meer dan 100.000 vermoorde en omgekomen Joden, Roma en Sinti.

Ik wil U meenemen naar een ander moment in januari. 20 januari 1942 om precies te zijn. Op die dag vond op uitnodiging van *SS Obergruppenführer* Reinhard Heydrich, een conferentie plaats in de villa Marlier aan de Wannsee dicht bij Berlijn. In totaal 15 hooggeplaatste Nazileiders kwamen in de villa samen. Heydrich streefde ernaar met deze bijeenkomst te komen tot een definitieve oplossing voor het Joodse vraagstuk. *Eine Endlösung der Judenfrage*. Heydrich ging de conferentie in met een panklaar plan. Alle Joden uit Duitsland en uit de door Duitsland bezette gebieden zouden verzameld, geïsoleerd en vervolgens naar vernietigingskampen gebracht worden om daar op een efficiënte en snelle manier te worden vermoord .

Crematie van de lijken zou ervoor zorgdragen dat van de stoffelijke resten weinig zou overblijven. Vandaar het gebruik van het woord Holocaust. Het stamt uit het Oud Grieks. De letterlijke betekenis is *geheel verbrand*.

Wat voor mij moeilijk te bevatten is, is dat het hier 15 hooggeplaatste Nazileiders betrof waarvan 8 een universitaire opleiding hadden genoten. 2 waren zelfs gepromoveerd.

Niemand van deze 15 stelde ter discussie dat er toch helemaal geen sprake was van een Joods probleem en dat er dus ook niet naar een oplossing voor dat probleem gezocht hoefde te worden.

Nee.

Onderwerp van de conferentie was alleen maar Heydrich's plan om de Joden, Roma en Sinti te vernietigen door gebruik van gifgas. Er kwamen tegen dit plan van andere deelnemers alleen maar voorstellen op tafel om in plaats van vernietigen door gifgas te kiezen voor opsluiting van alle Joden of door alle Joden te steriliseren. De conferentie duurde nog geen twee uur. Toen stond iedereen achter het voorstel van Heydrich.

Tot op de dag van vandaag blijft dit onvoorstelbaar en onbegrijpelijk. Intelligente mensen die besluiten om medemensen te gaan vermoorden om wie ze zijn en discussiëren hoe dit op de meest kosten efficiënte manier gerealiseerd kan worden.

Ook de Joodse inwoners van Zeist zouden de uitkomsten van de Wannsee conferentie aan den lijve gaan ondervinden. Angst en wanhoop, woorden terug te vinden in het onderzoekswerk van Gerrit van der Vorst en Heleen in 't Vuur, hadden al langer bezitgenomen van de Joden in Nederland en waren met de komst van de Duitsers alleen maar versterkt. Talrijke maatregelen ingesteld door de bezetter hadden het leven van de Joden, Roma en Sinti bemoeilijkt en beperkt.

Hoe moet dit voor hen geweest zijn om gestigmatiseerd te worden, ontmenselijkt, steeds meer geïsoleerd? Hoe groot moet het gevoel geweest zijn dat men buiten de Zeister gemeenschap kwam te staan? Hoe eenzaam moet men zich daardoor gevoeld hebben? De onzekerheid over de toekomst, de ontredding. Hoe toch invulling te geven aan het dagelijkse bestaan? En dat alles op grond van wie je bent.

De presentatie op de schermen geeft een beeld van wie dit waren. Gewone mensen met toekomstdromen en verwachtingen van het leven zoals ook wij die vandaag de dag hebben. Mensen die het naar alle waarschijnlijkheid in Zeist naar hun zin hadden. Zij zijn er niet meer. Samen met meer dan 100.000 Joden, Roma en Sinti uit Nederland, eindigde hun leven in concentratie- en vernietigingskampen als Bergen-Belsen, Sobibor, Auschwitz, Treblinka en Theresienstadt. Beroofd van al hun bezittingen.

Vandaag staan we bij hen stil en nemen hun weer op in onze Zeister gemeenschap. Om wie zij waren.

